

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ у вересні 2020 року

(оглядова довідка за матеріалами преси, інтернету та неопублікованими документами)

Загальні питання

Міністерство культури та інформаційної політики України презентувало програму масштабного всеукраїнського культурного діалогу «Національний круглий стіл». Публічні заходи у форматі дискусії відбуватимуться в різних містах України. Організатори обрали для обговорення такі знакові для держави теми, як мова, історія, мистецтво, релігія, екологія. 10 вересня в Києві пройшло перше засідання, присвячене темі культури діалогу. Українські науковці, інтелектуали, лідери суспільної думки провели продуктивну дискусію, під час якої шукали шляхи до національної єдності. У круглому столі взяли участь: міністр культури та інформаційної політики України О. Ткаченко, релігієзнавець і письменник І. Козловський, керівник Центру досліджень політичних цінностей О. Доній, правозахисник і публіцист М. Маринович, генеральний директор Київського міжнародного інституту соціології В. Паніютто, режисер і драматург В. Троїцький та інші. Координатором заходу став директор Інституту філософії НАН України ім. Г. С. Сковороди А. Єрмоленко. 24 вересня в Одеській національній науковій бібліотеці відбувся другий Національний круглий стіл на тему історії. До обговорення долучилися, зокрема, міністр культури та інформаційної політики України О. Ткаченко, консультант з питань культурної спадщини Я. Барінова, директор музею «Пам'ять єврейського народу та Голокост в Україні» І. Щупак, заступник голови Українського інституту національної пам'яті В. Тиліщак, директор Одеського художнього музею О. Ройтбурд. Координатор – декан історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка І. Патриляк. Онлайн-трансляції Національних круглих столів були доступними для всіх охочих.

12 вересня у столичному Національному музеї Тараса Шевченка відбулася урочиста церемонія нагородження Премії імені Василя Стуса, якою відзначають літераторів, режисерів, музикантів, культурних менеджерів за внесок в українську культуру і стійкість громадянської позиції. Цього року лауреатом став український кінорежисер, актор театру і кіно А. Сеїтаблаєв. Митець отри-

мав диплом та статуетку, розроблену дизайнером Д. Покрасьоном та скульптором С. Кадочниковим.

Вшанування пам'яті

29 вересня Україна разом із усім світом вшанувала пам'ять жертв розстрілів у Бабиному Яру. У Києві, на території Національного історико-меморіального заповідника «Бабин Яр», відбулася церемонія за участі президента України В. Зеленського, представників міжнародних делегацій, а також українських високопосадовців та релігійних лідерів України. У ході церемонії міністр культури та інформаційної політики України О. Ткаченко і член Наглядової ради Меморіального центру Голокосту «Бабин Яр», президент Всесвітнього єврейського конгресу Р. Лаудер у присутності президента України підписали Меморандум про взаєморозуміння та співпрацю. Меморіальний центр Голокосту «Бабин Яр» представив присутнім аудіовізуальну інсталяцію, присвячену вшануванню пам'яті жертв трагедії. Фрагменти інсталяції розміщено на місці, де згодом буде зведено Музей пам'яті жертв Бабиного Яру, Дорогою Скорботи й на площі біля пам'ятника «Менора». Крім того, на території урочища встановлено монокуляри з фотографіями німецького військового фотографа Й. Гелле, які він зробив одразу після масових розстрілів 1941 року. Церемонію відкриття підготував український театральний режисер В. Троїцький за концепцією українсько-британського медіа художника М. Демиденка. Також над створенням інсталяції працював колектив у складі представників України, Ізраїлю, США, Великої Британії. До 79-х роковин трагедії у Бабиному Яру Національний музей історії України у Другій світовій війні провів інформаційний марафон «Урятувати світ», у рамках якого представлено: зібрання видань документального роману «Бабин Яр» А. Кузнецова, художні роботи З. Толкачова, воєнні щоденники й листи киян із першими згадками про злочин, а також музейний проєкт «Українці-Рятівники». Музей історії міста Києва присвятив цим подіям віртуальний проєкт «Бабин Яр». Він є першим прикладом волюметричного кінематографа в Україні. За участі істориків, професійних акторів, 3D-художників та інших спеціалістів архівні матеріали наповнено інтерактивом і зібрано на платформі *Unreal Engine*.

12 вересня у селі Тарасівка на Черкащині вшанували пам'ять корифея української хорової культури, етнографа, педагога, засновника і керівника Української республіканської капели Олександра Кошиця. Програму відзначення 145-річчя диригента розробив Міжнародний благодійний фонд національної пам'яті України разом із Національною спілкою письменників України та місцевими органами влади. Були присутні голова Українського інституту національної пам'яті А. Дробович, голова Національної спілки письменників України М. Сидоржевський, академік-літературознавець М. Жулинський, Національний заслужений академічний український народний хор України імені Г. Г. Верьовки у повному складі, майстер художнього читання, Герой України А. Паламаренко, кобзар, н. а. України В. Нечепач та інші.

16 вересня в Києві відбулися пам'ятні заходи з нагоди двадцятих роковин загибелі журналіста, Героя України Георгія Гонгадзе. Зокрема на фасаді Націо-

нальної спілки журналістів України відкрито меморіальну дошку Г. Гонгадзе (скульптор В. Маркуш), а на каналі «UA:Перший» відбулася прем'єра фільму Національної суспільної телерадіокомпанії України «Вбивство Гонгадзе. 20 років у пошуках правди» (автори М. Каменєв, Н. Гуменюк та А. Цигима). 17 вересня цю стрічку показали у Маріїнському парку на літній сцені «Мушля».

Також у столиці на фасаді будинку по вулиці Олеся Гончара відкрито меморіальну дошку на честь українського письменника, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка Д. Білоуса.

Мовні питання

10 вересня Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» та Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» провели презентацію-дискусію «Українська мова: шлях у незалежній Україні». Це черговий захід із серії онлайн-панелей, які відбуваються в межах бієнале «Українська мова у світі: відступ чи поступ?». Зустріч було присвячено обговоренню результатів загальнонаціонального опитування про ставлення українців до мовної ситуації в Україні. Дослідження презентував аналітик Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» С. Шаповалов. У дискусії взяли участь директор Інституту української мови НАН України П. Гриценко, уповноважений із захисту державної мови Т. Кремень, виконавча директорка Світового Конгресу Українців М. Купріянова та директорка Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою І. Ключковська.

Культура й ООС

У столичному Національному музеї історії України у Другій світовій війні відкрито виставку «Вільні», присвячену сучасним політв'язням Кремля. В експозиції представлено особисті речі героїв, пов'язані з російським полонем. Одним із ініціаторів цього проекту виступив журналіст, колишній політв'язень Р. Суценко. Виставка діятиме на постійній основі в рамках великої інсталяції «Український схід».

Культура та мистецтво в прифронтовій зоні

25 і 26 вересня в рамках національного проекту «АРТперемир'я» на підтримку благодійного проекту Національної спілки журналістів України та письменника Б. Кутового у соляних печерах міста Соледара, що на Донеччині, відбувся мініфестиваль дитячих театрів «Печера казок». Діти з прифронтових населених пунктів мали можливість подивитися вистави «Про мурзате Вовченя та чистюню Лисеня», «Солом'яний бичок» (Чернігівський обласний театр ляльок ім. О. Довженка) та «Крапинка» (Харківський державний академічний театр ляльок ім. В. Афанасьєва). Захід пройшов за підтримки командувача ОС ЗСУ генераллейтенанта С. Наєва, газети Верховної Ради України «Голос України», газети Кабінету Міністрів України «Урядовий кур'єр», інформагенції МОУ «АрміяInform» та ДП «Артемсіль».

Крим

Міністерство культури та інформаційної політики України розпочало інформаційну кампанію, присвячену Криму. Першим кроком став соціальний відеопроект «Завжди у серці». Він стартував на телебаченні та в соцмережах короткими роликами і відеоінтерв'ю, в яких українці діляться своїми спогадами, пов'язаними з півостровом. У рамках цієї ініціативи кримські історії публікує сайт «Українська правда. Життя».

19 вересня у селі Чайки на Київщині відбулося відкриття кримськотатарського культурного центру «Бірлік». В урочистому заході взяли участь, зокрема, лідер кримськотатарського народу М. Джемільєв, голова Меджлісу Р. Чубаров, постійний представник президента України в АР Крим А. Кориневич, заступник міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України С. Сейтхалієв. На базі культурного центру діятимуть мечеть, бібліотека, мовні курси, мистецькі класи та спортивні гуртки.

Регіональна культурна політика

11–13 вересня у Львові відбулися Дні європейської спадщини під темою «Спадщина і освіта: уроки, які варто повторити». Спільний проєкт Ради Європи і Міністерства культури та інформаційної політики України має мету поширювати знання про культурні здобутки регіонів України. Традиційно у цей день організатори відкривають для відвідувачів маловідомі закриті споруди, щоб розповісти таємниці, приховані за їхніми фасадами. Цього року це були історичні приміщення Львівської обласної прокуратури, Львівської спецшколи № 100 для незрячих дітей, оглядовий майданчик вежі Корнякта та тролейбусне депо. А 20 вересня у Полтаві в рамках Днів європейської спадщини відбулася театралізована тематична екскурсія «Освітній простір Панаса Мирного». Локацією для цього заходу став Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». Відвідувачів зустрічали та супроводжували студентки у вбранні вихованок Полтавського інституту шляхетних дівчат, створивши колоритну атмосферу XIX століття.

Цього року українські міста відсвяткували День міста переважно просто неба з дотриманням карантинних обмежень. 2 вересня до 226-річчя міста Одеси у Преображенському парку було відкрито меморіальну стіну з іменами відомих одеситів. 5 вересня Суми відзначили 365-річчя фестивалем «Ніч міста». 12 вересня у Дніпрі, який святкує 244-й день народження, в рамках проєкту «Відчуй Дніпро» відкрито першу бронзову мініскульптуру «Міст Олександра Поля» (скульптор Р. Домашич). Цього ж дня з нагоди 231-ї річниці заснування Миколаєва на Соборній площі міста встановлено копію скіфської пекторалі – сенсаційної археологічної знахідки XX століття (авторка Н. Макаєва). 12 вересня 935-річчю Луцька було присвячено презентацію алеї скульптур від М. Голованя, інтерактивний мистецький перформанс «Таємниці Луцького замку» та виставку робіт місцевих художників «Графіка в межах міста». 19 вересня у Херсоні, у 242-й день народження міста, на різних локаціях обласного центру тривав Фестиваль сучасної міської культури *Suvorov street fest*. 26–27 вересня у

Хмельницькому розпочав курсувати мистецький тролейбус, у якому розміщено виставку фотографій (Хмельницький музей-студія фотомистецтва), присвячену 589-й річниці міста.

До Всесвітнього дня туризму, який відзначається 27 вересня, українські міста підготували цікаву різноманітну програму. Зокрема це такі тематичні події як відкриття туристичної виставки культурного маршруту «Шлях гуні» (Ужгород), презентація нового артмаршруту «Володимир мистецький» (Володимир-Волинський, Волинська обл.), марафон «Чернівці туристичні: нові ідеї» (Чернівці), відкриття після реставрації Гончарської башти (Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл.), театралізована екскурсія «Живі картинки нічної Умані» (Умань, Черкаська обл.), екскурсії містом у концепті маркетингової стратегії Києва «9 Я» (Київ), аудіогід та екскурсія «Прекрасне місто Суми» від обласного художнього музею ім. Н. Онацького (Суми), семінари та круглі столи, присвячені музейній роботі, бібліотечній справі, туризму та охороні культурної спадщини (Харків), інтерактивні театралізовані екскурсії «Міфологеми простору міста» (Кропивницький), презентація водної екскурсії «До дивовижних Аджигольських маяків» (Херсон) та інші.

Медіа

14 вересня у форматі онлайн марафону відбувся X Міжнародний медіа-форум *KYIV MEDIA WEEK 2020. Global Marathon*, організований компанією *Media Resources Management* за підтримки Українського культурного фонду. Програма охопила всі сфери сучасного медіабізнесу: кіно, ТБ, серіали, анімацію, *digital*-технології, дитячий контент, міжнародну копродукцію та багато іншого. *KMW Global Marathon* представив – ексклюзивну аналітику від провідних міжнародних агентств та медіаплатформ: *K7 Media, C21 Media, Ampere Analysis, Prensario International*; найсвіжіші дослідження українського аудіовізуального сектору від *Media Business Reports*; тематичні панельні дискусії за участі представників ключових українських та іноземних медіакомпаній; прямі включення авторитетних експертів з різних куточків світу; відверті розмови від зірок індустрії. Відкривала форум національна секція «Сила креативу. Як будувати стійку екосистему аудіовізуального бізнесу в Україні». У цьому заході взяли участь міністр культури та інформаційної політики України О. Ткаченко, *CEO FILM.UA Group* В. Ярмошук, директор холдингу «Медіа Група Україна» Є. Бондаренко та директор зі стратегічного розвитку *Megogo* І. Шестаков.

11–12 вересня в студії *hromadske.ua* у форматі токшоу пройшов «Донбас Медіа Форум», який зібрав біля екранів десятки тисяч глядачів. Темою дискусій та воркшопів від українських і зарубіжних експертів із 14 країн світу стала «Співпраця під час ізоляції». Учасники форуму обговорили актуальні для медійної сфери питання, зокрема такі, як безпека журналістів, дотримання стандартів журналістської етики, запобігання поширенню неправдивої інформації, інформаційна реінтеграція Криму і Донбасу та інші. Усі заходи мали синхронний переклад українською, англійською та жестовою мовами. Організатором «Донбас Медіа Форуму» виступила ГО «Донецький інститут інформації».

Мистецькі події

4–6 вересня у Херсоні тривав міжнародний мультидисциплінарний фестиваль сучасного мистецтва *Dream Gogol Fest*, який об'єднав різні види мистецтва, локальні культурні спільноти і став простором для комунікації між митцями. Аудиторія фестивалю складалася із містян та гостей з різних куточків країни. Уже другий рік поспіль із Києва прямує потяг-вечірка, що везе «фестивальників» до місця проведення заходу. Дорогою до Херсона пасажери стали учасниками імпровізацій, перформансів та концертів. Команда організаторів *Dream Gogol Fest* підготувала п'ять тематичних програм, чотири локації та півсотні подій. Розпочався фестиваль із перформативного концерту «І корабель пливе» на Трофейному мосту від режисера В. Троїцького, який глядачі дивилися з кількох десятків плавучих засобів. Оскільки через негоду світлове шоу відбулося форс-мажорно під запис, живий виступ гурту «ДахаБраха» було включено до вечірньої програми біля готелю «Фрегат». У цьому концерті також взяли участь *Dakh Daughters*, «Вагоновожатые» та *Vinok*. Головними партнерами *Dream Gogol Fest* стали обласний Музично-драматичний театр імені Миколи Куліша та відкритий креативний простір *Urban CAD*. У межах фестивалю театр показав: оперу «IYOV» та прем'єру опери просто неба «Take off» від режисера В. Троїцького і формації *Nova Opera*; музично-документальну виставу «Make up» від українського гурту *Dakh Daughters Band*; камерну оперу «Стус: перехожий» від ЦСМ «Дах». *Urban CAD* розмістив у своєму просторі інсталяцію «Сни Гекати», події освітньої програми «Гімназія» під темою «Подорож за край» та нічну музичну сцену.

12 вересня в Києві, Дніпрі та Луцьку пройшов VI Міжнародний фестиваль мистецтв *Anne de Kyiv Fest*. Мистецьку подію було присвячено 1075-річчю від початку правління в Києві княгині Ольги. Зокрема з цієї нагоди можна було побачити пряму трансляцію з Дніпра легендарного балету «Княгиня Ольга» на музику Є. Станковича, яку відновив і показав Дніпропетровський академічний театр опери та балету. Дійство стало частиною аудіовізуальної інсталяції біля пам'ятника київській княжні на Михайлівській площі столиці. Того ж дня у Луцьку в рамках проєкту «Шлях Королеви» провели церемонію відкриття пам'ятника Анні Ярославні, яку також транслювали киянам у прямому ефірі. Завершилося святкування показом фільму Ю. Ілленка «Легенда про княгиню Ольгу» (1984 рік), дубльованого українською мовою. Усі події можна було спостерігати онлайн.

12–13 вересня у Національному заповіднику «Софія Київська» в Києві відбувся історичний фестиваль для всієї родини «Княжа родина/Regio genus». Для гостей було організовано виставки «Палац казок Андерсена» (музей «Будинок митрополита»), «Відтінки українського бароко» (Брама Заборовського), «Живопис Олександра Дубовика», «Графіка художників-шістдесятників» (виставкові зали «Хлібні»). Пролунали концерти «Перлини світової хорової музики» (хор «Благовість») та «Музика Балтики» (піаністки Г. Корнева та І. Озеро-

ва). Також у програмі фестивалю – Софійський пленер, лекції, кінопокази, екскурсії, освітні програми, квести та майстер-класи для дітей.

12 вересня у Києві пройшов фестиваль вуличного мистецтва «День народження Андріївського узвозу». На локаціях довкола історичної вулиці, просто неба розгорнувся парад мистецтв. Події відбувалися на балконі Андріївської церкви (концерт оркестру Київського національного академічного театру оперети під орудою н. а. України О. Мадараш), у Київському академічному драматичному театрі на Подолі (вистава «Вільні стосунки» Д. Фо), у Музеї однієї вулиці (виставка «В пошуках Річарда. Аттила Могильний»), у Музеї-майстерні І. П. Кавалерідзе (виставка живопису О. Храпачова «Процес»), у культурно-мистецькому сквері Василя Сліпака (концерти *Cover Band* «Квітана», «Музичного батальйону», гурту «ЯРРА»). Гості популярного столичного свята мали можливість взяти участь у тематичних екскурсіях, майстер-класах з театральної імпровізації, літературних читаннях та інших тематичних заходах.

10–14 вересня в Ужгороді тривав II Літературно-мистецький фестиваль «Чендей fest», присвячений українському письменнику, лауреатові Національної премії України імені Тараса Шевченка І. Чендею. Урочисте відкриття фестивалю пройшло в Закарпатському обласному художньому музеї імені Йосипа Бокшая. Події транслювалися наживо на спеціальному екрані, встановленому на Театральній площі, на сторінці «Письменник Іван Чендей» у *Facebook* і на *YouTube*-каналі «Ужінформу». У рамках фестивалю відбувся круглий стіл «Закарпатці в “Тінях забутих предків”», присвячений 55-річчю прем'єри кінофільму С. Параджанова. У заході взяли участь, зокрема, н. а. України Л. Кадочникова, кінокритик С. Тримбач, мистецтвознавиця В. Приходько-Манайло. Крім того, у програмі «Чендей fest» – презентація другого видання книги спогадів «Іван Чендей у колі сучасників»; перегляд документального фільму «”Тіні” Івана Чендея» В. Бігуна; нова літературно-туристична екскурсія «Стежками Івана Чендея» в селищі Дубове; тренінги «Школа Івана Чендея». Урочисто нагороджено лауреатів III Всеукраїнського літературного конкурсу малої прози імені Івана Чендея. У номінації «Мала проза» перемогу здобула О. Деркачова (Івано-Франківськ) за оповідання «Вода», а в номінації «Чендєзнавство» – Р. Жаркова (Львів) за науково-публіцистичний аналіз «Чи-(я) – Музика?». Проєкт «Чендей fest» реалізується в рамках партнерської програми «Культура. Туризм. Регіони» Українського культурного фонду, за підтримки Ужгородської міської ради та Міжнародного благодійного фонду імені Івана Чендея.

20 вересня Міжнародний мистецький фестиваль «Кролевецькі рушники», який традиційно проходить у місті Кролевець Сумської області, відбувся в режимі онлайн-марафону. Аудиторія мала можливість переглянути численні сторінки історії фестивалю та поринути в атмосферу рушникового розмаїття.

Музика

Від 26 вересня до 4 жовтня у Києві тривав XXXI Міжнародний фестиваль «Київ Музик Фест». Цього року всі концерти можна було безплатно переглянути в режимі онлайн. Відкривав подію концерт Національного симфонічного ор-

кестру України під орудою диригента В. Сіренка. На сцені Колонної зали Національної філармонії України лунали твори українських авторів – М. Скорика, Б. Фроляк, Ю. Ланюка, Л. Дичко, В. Рунчака та С. Луньова. Загалом упродовж фестивалю відбулося 18 концертів симфонічної, хорової, камерної та електроакустичної музики, під час яких прозвучали прем'єри сучасних українських композиторів: С. Пілютикова, З. Алмаші, О. Щетинського, Л. Грабовського, В. Сильвестрова, Є. Станковича та інших. Переважну більшість подій було влаштовано у Будинку звукозапису Українського радіо. Слухачі мали змогу насолоджуватися виконанням Національного ансамблю солістів «Київська камерата», Національного камерного ансамблю «Київські солісти», Струнного квартету імені Левка Ревуцького, Академічного камерного хору «Хрещатик», ансамблю сучасної музики *Sed Contra Ensembl*, ансамблю «Рикошет», Академічної хорової капели Українського радіо та Камерного хору «Київ». У рамках фестивалю відбулася II Всеукраїнська учнівська онлайн-конференція «Мистецтво без меж: шлях до науки».

19–24 вересня у Національній філармонії України пройшов фестиваль камерної музики «КВІНТОФест». Він презентував такі проекти, як «Англійська музика», «Во Go Dar» (присвята легендарному скрипалеві Б. Которовичу), «Борис Лятошинський. Камерні твори» (концерт до 125-річчя від дня народження композитора). У фестивалі взяли участь Київський камерний оркестр під орудою Н. Пономарчук, Національний ансамбль солістів «Київська камерата», Національний камерний ансамбль «Київські солісти» під орудою Ю. Пучкова, камерний ансамбль «АртеХатта» та інші виконавці.

11 вересня у столичному Національному будинку органної та камерної музики України відбувся «Парад органістів». Концерт було присвячено 110-літньому ювілею видатного органіста, професора, музикознавця, з. д. м. України А. М. Котляревського. У програмі – музика Й. С. Баха, В. А. Моцарта, Й. Пахельбеля, А. Марторелля, сучасного українського композитора Ю. Шевченка у виконанні М. Сидоренка, В. Балаховської, В. Кошуби, Г. Бубнової, Г. Булибенко та І. Калиновської.

19 вересня у Києві в рамках Десятої ювілейної загальнонаціональної акції «Зірка України» на «Алеї Зірок» було увічнено імена діячів української культури – композитора, н. а. України О. Злотника, поета, Героя України Ю. Рибчинського та художнього керівника Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені Павла Вірського, Героя України М. Вантуха. Після офіційної частини, яка завершилася танцем артистів ансамблю ім. П. Вірського, відбувся концерт. Загалом лунали твори лауреатів «Зірки України» Ю. Рибчинського та О. Злотника у виконанні О. Білозір, І. Бобула, О. Пекун, Н. Бучинської, О. Сумської та В. Борисюка та багатьох інших артистів.

Від 25 вересня до 4 жовтня у Львові тривав XXVI Міжнародний фестиваль сучасної музики «Контрасти». Події відбувалися паралельно у двох форматах: у присутності глядачів (з дотриманням всіх карантинних норм) та у трансляції наживо на офіційному *YouTube*-каналі Львівської національної філармонії. Цього року тема фестивалю «Метаморфози 2020». У програмі було два-

дцять подій симфонічної, камерно-інструментальної, електроакустичної та вокальної музики за участі музикантів з України, Польщі та Німеччини. Широко представлено творчість українських композиторів, зокрема, М. Скорика, В. Сильвестрова, Б. Лятошинського, Є. Станковича, Б. Фроляк, С. Луньова та інших. Відбулася прем'єра твору О. Криволап «Carmina amoris» для струнних, а також електроакустичні перформанси М. Коломійця («Внутрішні голоси») та О. Мануляка («Визволення з плаского світу II»). У межах «Контрастів» проведено міжнародні майстер-класи нової музики *COURSE* та спеціальну подію «[не] Ніч Контрастів» (найновіші тенденції в сучасній інструментальній та електронній музиці).

25–27 вересня у Кам'янці-Подільському на Хмельниччині пройшов фестиваль *Respublica FEST*. Більш як сім десятків українських і закордонних артистів виступили на різних локаціях Кам'янецького замку. Серед них були такі виконавці, як *alyona alyona*, «Жадан і Собаки», М. Ковальський, «Курган & Agregat», *Tik Tu*. Ведучим заходу став головний редактор *slukh.media* М. Сердюк. За підтримки Українського культурного фонду музичні події транслювалися на *YouTube*-каналах Творчої студії «*Kolegi Studio*», українського блогера Супер Сус та медіа «СЛУХ». Також цього року *Respublica* перемістилася у популярну гру «*Minecraft*». Візуальне наповнення фестивалю забезпечили *Respublica FEST* разом із інституцією *X-Platform*. Зокрема, можна було побачити арт-роботи *Artzebs*, В. Грубляка, *VJ Yarkus*, *Vartan Markarian*, П. Блинохватова, М. Сторожкова і *Nezhinsky*.

Цими ж днями у Вінниці відбувся XXIV Міжнародний джазовий фестиваль *VINNYTSIA JAZZFEST*. Захід пройшов в умовах онлайн-трансляції без глядачів у залі, але з традиційною живою грою джазових зірок з України, Польщі, Швейцарії та США. У програмі прозвучали авторські композиції українських музикантів І. Закуси, Анни й Дениса Донцових (Закус-Донцови-Фролов Квартет). Право закрити подію отримав український вокальний бенд зі світовою славою *ManSound*, який є ровесником *VINNYTSIA JAZZFEST*.

5–6 вересня на великій терасі столичного простору «Всі Свої» пройшов Міжнародний джазовий фестиваль *Jazz Kolo*. У концерті-відкритті взяв участь Академічний симфонічний оркестр Львівської національної філармонії під орудою В. Сивохіпа. Музиканти виступили із проектом «Співанки» (українські народні пісні у джазовому аранжуванні І. Закуси), прем'єра якого відбулася напередодні у Львові.

Упродовж вересня у львівському Парку культури і відпочинку ім. Богдана Хмельницького тривав фестиваль «Прокидання з класикою» за участі таких колективів, як Державна академічна хорова капела «Дударик», гурт «Плач Єремії», Народний камерний оркестр «Поліфонія», оркестр Національного драматичного театру імені Марії Заньковецької, Галицький камерний хор «Євшан» та інструментальний гурт *Rockoko*.

19–20 вересня у Запоріжжі на території Палацу дитячої та юнацької творчості втретє відлунав музичний фестиваль *Khortytsia Freedom*. Цього року тематикою події став космос. Працювало три різні за стилем і музичним звучан-

ням сцени – *Ethno Stage, Jazzy Stage, Lux Stage*, на яких виступили такі виконавці, як С. Бабкін, *Max Barskih*, «Плач Єремії» та ін.

Організатори українського музичного фестивалю просто неба «Файне Місто», який щороку збирав у Тернополі тисячі молодих людей, зняли фільм під назвою «FAINE MISTO: pandemic, hold, my beer», у якому показали шанувальникам як створювався такий проєкт, розказали про досягнення та помилки. Режисерка стрічки – А. Глазко.

8 вересня в онлайн-форматі відбулася щорічна церемонія нагородження премії *Rap.ua Awards 2020* від однойменного порталу про реп. Серед переможців: Паліндром («Найкращий україномовний проєкт»), НКНКТ («Найкращий російськомовний проєкт»), *Kalus feat.alyona alyona*, відео «Гори» («Найкращий кліп»), *Zbaraski* («Прорив року»). Цеглину «За вклад у культуру» вручено реперу *Lion*. У рамках *Rap.ua Awards* відбувся показ документального фільму про головні події українського репу в 2019 році.

На міжнародному пісенному конкурсі «Дитяче Євробачення 2020», що відбудеться 29 листопада у Варшаві (Польща), Україну представлятиме 14-річний О. Балабанов із піснею «Відкривай». Переможця Національного відбору визначено серед одинадцяти учасників за результатами оцінки журі та онлайн-голосування.

Комунальному закладу Львівської обласної ради «Львівська національна філармонія» присвоєно ім'я Героя України, н. а. України, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка Мирослава Скорика.

Львівській державній академічній чоловічій хоровій капелі «Дударик» із колективом-супутником хором хлопчиків надано статус Національної.

Театр

10–13 вересня Херсонський обласний академічний музично-драматичний театр імені Миколи Куліша провів ХХІІ Міжнародний театральний фестиваль «Мельпомена Таврії». Загалом на семи сценах просто неба виступило 11 театральних колективів із Херсона, Миколаєва, Одеси, Харкова та Києва. Вистави можна було подивитися у Театральному дворіку драмтеатру, на вуличній сцені Херсонського театру ляльок, у Дінопарку, у Потьомкінському сквері, у Лісовому театрі на Базі «Чумацька криниця». Також на Набережній міста виступили актори Інклюзивного театру при бібліотеці «Звичайна роль – особливий актор» (Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека імені Олеся Гончара) та пройшов парад «Мельпомени» на воді. А з метою привернути увагу до занедбаної старовинної будівлі Обласного палацу культури Херсонський обласний академічний музично-драматичний театр ім. М. Куліша та Національний академічний драматичний театр ім. І. Франка поставили у цьому просторі «Не плачте за мною ніколи» М. Матіос. Оптимістичним завершенням фестивалю став театральний капусник із рефреном «Нам тут жити». За підсумками ХХІІ Міжнародного театрального фестивалю «Мельпомена Таврії» було нагороджено, зокрема, н. а. України Л. Кадочникову («Краща жіноча роль» у виставі «Не

плачте за мною ніколи» М. Матіос) та з. а. України В. Бондарєва («Краща чоловіча роль» у виставі «Моня» Е. Севели).

23–27 вересня у Кропивницькому відбувся Всеукраїнський театральний фестиваль «Вересневі самоцвіти», який цього року проходив у п'ятдесятє. Під гаслом «Координати незмінні. Сенси нові» організатори наповнили афішу фестивалю топвиставами провідних театрів з усіх регіонів країни. Події відбувалися просто неба на Театральній площі та у Ковалівському парку, на сценах Кіровоградського українського академічного музично-драматичного театру ім. М. Л. Кропивницького та обласних театру ляльок і філармонії. Програма заходу включала також книжковий фестиваль-ярмарок «Книговир», Всеукраїнський пленер художників, музичний проєкт «Калиновий спів», виставки, майстер-класи тощо. З нагоди ювілею «Вересневих самоцвітів», який збігся з ювілеями корифеїв українського театру М. Кропивницького та І. Карпенка-Карого, оргкомітет нагородив театральними відзнаками фаворитів цьогорічного феста, зокрема, режисера І. Уривського (вистава «Одруження» за М. Гоголем, Одеський академічний український музично-драматичний театр ім. В. Василька), актора О. Гнатковського (вистава «Гуцулка Ксеня», Івано-Франківський національний драматичний театр ім. І. Франка), актрису І. Дорошенко (вистава «Кохання Панночки», Кіровоградський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. М. Кропивницького) та акторський ансамбль вистави «Старі» (Театральна лабораторія «Театр на Чайній», Одеса). Усі заходи ювілейних «Вересневих самоцвітів» було представлено в соціальних мережах, а також на сайті veresfest.com.ua.

2–5 вересня у Львові, на території колишнього трамвайного депо *Let Station*, тривав V Театральний фестиваль «Кіт Гаватовича». Цього року його темою стали «Тоталітарні особистості». Серед подій фестивалю: камерна опера «Стус: Перехожий» (ЦСМ «Дах»), прем'єра театрального проєкту Р. Лози і С. Дем'янчука «Декалог», бесіда з П. Гудімовим «Роль сучасного мистецтва у переосмисленні минулого», виставка О. Грехова «Лесь Курбас».

24 вересня у Львівському національному академічному театрі опери та балету ім. С. Крушельницької відбулося урочисте відкриття пам'ятної таблиці та сценографічної майстерні імені Євгена Лисика. З нагоди 90-річчя з дня народження митця театр підготував прем'єру поновленого балету «Створення світу» А. Петрова із оригінальними декораціями художника, а також виставку ескізів та макетів Є. Лисика.

19 вересня виставою «П'ятидесятниця» («Pentecost») за текстом британського драматурга Д. Едгара відкрив сотий театральний сезон львівський Перший академічний український театр для дітей та юнацтва. Постановка відбулася в рамках проєкту «Під зорею Пінзеля» у закинутому костелі Матері Божої в селі Демня на Львівщині. У вересні Перший театр започаткував проєкт «Перший просто неба», який передбачає показ вистав у дворику закладу.

25 вересня у Києві Дикий театр та Мистецький Арсенал в рамках міжнародної акції солідарності митців з білорусами *#supportbelarustheatre* презентували спільний проєкт – читку п'єси білоруського драматурга А. Курейчика

«Ображені. Білорусь(сія)». Читали п'єсу актори: Р. Зюбіна, В. Ходос, В. Ажнов, О. Ярема, К. Башкіна, В. Гладкий, а також музикант А. Хливнюк (Бумбокс). Режисер – Максим Голенко.

У вересні відбулися такі театральні прем'єри: «Ліки для Ліки» за однойменною п'єсою К. Мельникова (Київський національний академічний Молодий театр); «Навігатор» Л. Бугадзе (Київський академічний драматичний театр на Подолі); «Хлібне перемир'я» за п'єсою С. Жадана (Київський академічний драми і комедії на лівому березі Дніпра); «Таємниця Шопена» за текстом Е.-Е. Шмітта «Мадам Пилінська, або Таємниця Шопена» (Київська академічна майстерня театрального мистецтва «Сузір'я»); «Що таке єврейська музика» за п'єсою А. Косодій («PostPlayТеатр»); «Сатисфакція» за п'єсою «Венеціанський купець» В. Шекспіра та «Життя Р. С.» В. Бурлакова (Львівський національний академічний український драматичний театр ім. М. Заньковецької); «Діти Ноя» за однойменною повістю Е.-Е. Шмітта (Львівський академічний театр естрадних мініатюр «І люди, і ляльки»); «Ladie's night» за однойменною п'єсою Е. МакКартена та С. Сінклера (Кіровоградський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. М. Кропивницького).

Сумському обласному академічному театру драми та музичної комедії ім. М. С. Щепкіна присвоєно статус національного театру.

Візуальні мистецтва

Музейно-виставковий центр «Музей історії міста Києва» презентував міжнародний мистецький проєкт «Одного дня після...», До участі у ньому було отримано понад 650 конкурсних робіт, створених митцями під час самоізоляції. Зібрану добірку найцікавіших живописних і скульптурних творів представлено в експозиції «Людство. Одного дня після...», яка тривала в Музеї історії міста Києва до 27 вересня.

У столиці експонувалися виставки: «Матвій Вайсберг у Музеї Ханенків» – живописні та графічні роботи автора (Національний музей мистецтв ім. Б. та В. Ханенків); «Найдовший рік» – полотна Р. Лужецького (Національний музей Т. Шевченка); «Графічні гобелени» – графічні композиції О. Желтогонова (Національний музей українського народного декоративного мистецтва); «Цвіте терен...» – полотна Л. Міленко (Національний музей літератури України); «Андрій Сагайдаковський. Декорації. Ласкаво просимо!» – інсталяції на тему спорту А. Сагайдаковського (Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал»); *NHT* – відеотрилогія Т. Цибульник та Е. Парвулеско (простір «Малої галереї Мистецького арсеналу»); «Антиейджизм. Вік не має значення» – фотопроект *Trisha* («Dialog Hab»); «Несвоєчасне» – живопис В. Сидоренка («M17»); «Архів» – фотографії В. Марущенка («The Naked Room»); «Не така, як інші, вона» – фотопроект, який ламає стереотипи про жінок з інвалідністю («Щербенко Арт Центр»); «Михайло Поживанов / Живопис» («АБС-арт»); «День знань» – картини В. Шерешевського (Центр сучасного мистецтва «Білий світ»); «Античний бестіарій» – текстильні полотна А. Подерв'янської («Dymchuk Gallery»); *SANSARA: III Ukrainian Contemporary*

Women's Art Fest 2020 – живопис, інсталяції, скульптура, анімація, відеоарт сучасних українських та зарубіжних художниць (Інститут проблем сучасного мистецтва); «Реалізми інших реальностей» – живопис Г. Інгули (Артгалерея Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого).

Також у Києві встановлено нові скульптурні композиції: тривимірна модель Софійського собору з рельєфними табличками, виконаними шрифтом Брайля (Софійська площа); фонтан «Архангел Михаїл – охоронець Києва» (Володимирська гірка), скульптура М. Зігури «Наглядачі» (Національний ботанічний сад ім. Н. Гришка).

21–30 вересня у Державному історико-культурному заповіднику «Буша» на Вінниччині тривав XXXV Всеукраїнський скульптурний пленер «Подільський оберіг». Цього року у фестивалі взяли участь шестеро митців, які стояли біля джерел плерного руху в Україні – Олексій та Людмила Альошкіни, О. Пірняк, Ю. Кафарський, С. Донченко та А. Бугай. Під темою «Козацький шлях» скульптори створили кам'яні образи таких історичних постатей, як І. Богун, Д. Нечай, М. Кривоніс, І. Гонта, У. Кармелюк.

21–27 вересня у Конотопі на Сумщині пройшов XVIII Конотопський міський пленер художників «Барви Малевича». Серед учасників – поет і художник, з. д. мистецтв України М. Шевченко, співзасновник і незмінний учасник пленеру, дослідник творчості К. Малевича В. Борошнев та інші майстри пензля. Створені полотна художники передали Конотопському краєзнавчому музею ім. О. М. Лазаревського.

5 та 6 вересня на території Меджибізької фортеці на Хмельниччині пройшов Всеукраїнський гончарний пленер-практикум «Келих вогню». 24 майстри-керамісти з усієї України ділилися секретами мистецтва, створювали та випалювали композиції з глини. Головною подією пленеру був практикум з японської техніки оздоблення та випалу кераміки, яка називається раку. Створені роботи майстри-керамісти передали до фондів Державного історико-культурного заповідника «Межибіж».

15 вересня у селі Стрілки біля Львова відкрито парк сучасної скульптури *PARK3020*. У ньому представлено близько сорока робіт із каменю, металу, бетону та граніту авторства Н. Білика, А. Звягінцевої, О. Золотарьова, А. Логова, А. Надуди, Б. Томашевського та інших митців.

У містах України розгорнуто виставки: «Я буду» – картини О. Федорук у Підгорецькому замку, «Я все ж тебе кохаю» – полотна Р. Жура у Палаці Лозинського, «Вершники апокаліпсису» – картини М. Молчана у Музеї «Івана Георгія Пінзеля» (Львівська національна галерея мистецтв ім. Б. Г. Возницького); «Пів голови» – живопис та графіка О. Різдянської-Краснопольської, «Місто. Митці» – світлини О. Шулешка (Художньо-меморіальний музей О. О. Осмборкіна в Кропивницькому); «Художник і місто» – картини з краєвидами Кропивницького, «Театральне сьйво Степової Еллади» – художні твори місцевих художників театральної тематики (Музей мистецтв Кіровоградської обласної ради); «Кенгуру блюз» – фотоколажі Тетяни і Бориса Гриньових та О. Мальованого (Художня галерея ім. Г. Семиградського у Харкові); «Пейзажна колекція» – ка-

ртини М. Намистюка (Хмельницький обласний художній музей); «Мистецтво із-за ґрат» – близько сорока оригінальних картин Р. Суценка, написаних під час перебування у російських в'язницях (Черкаський обласний художній музей).

У місті Чуднів на Житомирщині встановлено перший у світі пам'ятник основоположнику нової білоруської літератури Яну Барщевському. Бронзове погруддя роботи харківського скульптора В. Райченка було урочисто відкрито в центрі міста, біля костелу парафії Знайдення Хреста Господнього. На пам'ятнику є табличка трьома мовами та спеціальний QR-код, який веде на сторінку з інформацією про письменника на сайті місцевої влади. А поряд із погруддям встановлено знайдену в Чуднові надмогильну плиту Я. Барщевського, яка минулого року стала справжньою сенсацією.

Кіномистецтво. Кіновідеопрокат

Від 25 вересня до 3 жовтня тривав XI Одеський міжнародний кінофестиваль під лозунгом «Впустіть кіно додому». Цього року його можна було дивитися на спеціально створеній для фестивалю онлайн-платформі. Урочиста церемонія відкриття з ведучими О. Панютою та Я. Соколовою також відбулася онлайн. Загалом фестиваль показав більш як сто стрічок. У національній програмі брало участь 7 повнометражних і 11 короткометражних фільмів. Перемогу у Національному конкурсі здобули: «Віктор Робот» А. Лавренишина (Приз глядацьких симпатій), «Прощавай, Головін» М. Гріман (Найкращий короткометражний фільм), «Не все буде добре» А. Пірву, О. Максем (Найкращий повнометражний фільм), М. Хомутова за роль у стрічці «Двоє» В. Вітрива (Найкраща акторська робота), А. Пірву та О. Максем за стрічку «Не все буде добре» (Найкраща режисерська робота). Дипломами Міжнародної федерації кінопреси (ФІПРЕССІ) нагороджено український повнометражний фільм «Бес» Є. Трояновського та українську короткометражну стрічку «Чачьо» В. Гавури. «Найкращим фільмом» Міжнародного конкурсу журі назвало «Атлантиду» В. Васяновича. Під час прямої трансляції церемонії закриття фестивалю українському режисеру Р. Балаяну було вручено почесну нагороду «Золотий Дюк» за внесок у кіномистецтво. У рамках індустріальної секції кінофестивалю *Film Industry Office* вперше відбувся книжковий пітчінг *Book Pitch*, який організували ОМКФ разом із X Міжнародним фестивалем «Книжковий Арсенал». Приз від компанії *StarMedia* (скрипт-докторінг від досвідчених кінопрофесіоналів-практиків) отримав роман «За спиною» Г. Шиян, а нагороду від Книжкового Арсеналу (промовідео на інформаційних ресурсах фестивалю) – роман «Доця» Т. Горіха Зерня. У секції «Спеціальні покази» глядачам XI Одеського міжнародного кінофестивалю показали фільм О. Сенцова та А. Сеїтаблаєва «Номери». А поза конкурсом запропоновано ретроспективні добірки «Жінки – піонерки кіно» та «Одеські незалежні: вільне кіно 1990-х».

7–13 вересня у Львові відбувся XIII Міжнародний фестиваль короткометражних фільмів *Wiz-Art* під гаслом «Я з тобою». У програмі – відкриття фестивалю у дворіку Ратуші, показ просто неба на «Вернісажі», вечір короткометражок у Парку Культури, дискусія у клубі *Ganok* та класичні покази у кінотеатрах

і на платформі *Wiz-Art Film Festival Online*. На церемонії відкриття фестивалю гостям показали фільми у супроводі електронної та класичної музики від артистів *Tik Tu, Pilikayu*, Паліндром, *Maryana Klochko, Mark Tokar* та Монтеск'є. У львівському кінотеатрі «Коперник» транслювалися кінороботи національного та міжнародного конкурсів. Програму сформували 232 короткометражні стрічки з більш як ста країн світу. До складу журі національного конкурсу увійшли, зокрема, артменеджер і генеральний директор Довженко-Центру І. Козленко та режисера, викладачка Києво-Могилянської академії К. Горностай. Національний конкурс представляли дванадцять картин. Перемогу здобув документальний фільм «Врятуйте мене, лікарю» Д. Гришка, а спеціальні відзнаки отримали стрічки «Килим» Н. Кисельової та «У нашій синагозі» І. Орленка, яка також очолила рейтинг глядацьких симпатій. Цього року спеціально для *Wiz-Art* українські режисери зняли фільми-рефлексії про карантин. Роботи Х. Сиволап, Р. Бордуна, Н. Романченка, З. Лактіонової та Б. Смирнової транслювалися під час онлайн-показу *Ukrainian Directors on Quarantine*. У межах індустріальної секції *Wiz-Art Lab* відбулися публічні обговорення, дискусії та лекції за участі провідних українських та закордонних кінематографістів. Окрім конкурсних програм, глядачі мали можливість переглянути фільми-переможці десяти європейських фестивалів та долучитися до обрання найкращого європейського короткометражного фільму року. Фестиваль відбувся за підтримки Українського культурного фонду, Державного агентства з питань кіно та Львівської міської ради. Медіапартнером *WizArt* виступив портал «Нове українське кіно».

2–6 вересня за підтримки Українського культурного фонду пройшов Міжнародний фестиваль актуальної анімації та медіамистецтва *Linoleum*. Його програма на тему «Бути людиною» складалася із найкращої української та світової анімації, освітніх заходів та воркшопів. Усі події можна було переглянути на медіасервісі *Megogo*. Цього року міжнародне журі обирало переможців серед 84 учасників, які змагалися у міжнародному, українському конкурсах та у конкурсі комерційної анімації. Національним фаворитом став фільм В. Юдашкіна «Запаковані у пластик». Окремо журі відзначило картину «Mr. Nox» Д. Денис за актуальну тему кібербулінгу. Також спеціальну відзнаку від журі міжнародного конкурсу отримав фільм С. Сантімова «Сурогат». Організатором фестивалю виступила анімаційна студія *Animagrad*.

12–19 вересня за підтримки Державного агентства України з питань кіно відбувся перший Міжнародний етнографічний кінофестиваль «ОКО» зі слоганом «Подивись на світ іншими очима!». Ідея фесту належить етнічній болгарці, яка народилася в українській Бессарабії Т. Станевій. «ОКО» мав проходити в болгарському селі Криничне на Одещині, але через карантин відбувся в режимі онлайн. З тисячі фільмів, поданих на конкурс, організатори відібрали п'ять десятків стрічок. Аудиторія фестивалю отримала нагоду здійснити кіноподорож у 29 країн світу. Цікавою і розмаїтою була українська програма, до якої увійшли такі фільми, як «Многая літа. Стойко» В. Бігуна (про столітнього закарпатця), «Зарваниця» Я. Малащука, Р. Хімея (про феномен паломництва на Західній Україні), «Дельта» О. Течинського (про життя мешканців дельти Дунаю), «Жива

ватра» О. Костюка (про вівчарів українських Карпат) та багато інших. Щодня команда «ОКО» проводила прямі включення за участі режисерів національної конкурсної програми та членів журі, серед яких – режисер та сценарист М. Ілленко, режисер та продюсер С. Проскурня, співачка і фольклористка Катя *Chilly*, болгарський кінорежиссер В. Барков, фольклористка та професор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка О. Івановська, актриса Р. Зюбіна, кінокритик і продюсерка А. Куріна. Переможцем в українській повнометражній програмі став фільм «Портрет на тлі гір» М. Руденка. В українській короткометражній номінації диплом і спеціальну відзнаку журі «За відтворення героїчного досвіду» отримала стрічка «Миротворці у горах Сванетії» режисера А. Кіршина та продюсера, військового і волонтера М. Гая. Спонсором нагород виступив онлайн-кінотеатр *MEGOGO*.

18–20 вересня у Запорізькому кінотеатрі ім. О. Довженка за підтримки Державного агентства України з питань кіно пройшов IV Запорізький міжнародний кінофестиваль *ZIFF*. Загалом на фестиваль було надіслано більш як три тисячі фільмів зі 116 країн світу. До конкурсної програми було відібрано 59 стрічок. Серед переможців: «Дзвінок» К. Тарасова (Найкращий український ігровий фільм), «Поки не стане чорним» А. Фалілаєвої (Найкращий український анімаційний фільм), «На краю миру» Є. Мельник (Найкращий український документальний фільм), «Мандрівка у новий світ» Н. Васильєва (Найкращий ролик конкурсу *VERTICAL*). Приз глядацьких симпатій отримала стрічка «Магазинчик» О. Онуфрієва.

23–27 вересня херсонський XV Міжнародний кінофестиваль аматорського кіно «Кінокімерія» відбувся у дистанційному форматі. Цього року було представлено близько 70 різнопланових кіноробіт. Гранпрі конкурсу здобула стрічка «Ловці метелика» Андрія та Марини Богун. Також за значний внесок у розвиток кіноаматорського руху Херсонщини журі відзначило ветерана-аматора Б. Щербину.

Від 1 вересня до 31 жовтня в різних містах країни тривав другий кіноклубний фестиваль «Нове українське кіно». У рамках проєкту «Кіноклуб. Всеукраїнська мережа» відбулися безплатні покази найрезонансніших українських стрічок сезону, зокрема, таких як «Мої думки тихі» А. Лукіча, «Додому» Н. Алієва, «Дике поле» Я. Лодигіна, «Крути 1918» О. Шапарєва, «Місто, в якому не ходять гроші» Г. Третяк та документального фільму «Міф» Л. Кантера, І. Яснія. Фестиваль організовано кінокомпанією *Arthouse Traffic* та Державним агентством України з питань кіно.

Також у вересні стартував XVII Мандрівний міжнародний фестиваль документального кіно про права людини *Docudays UA*. Він триватиме до кінця грудня й завітає до більш як двохсот міст і містечок України. Мандрівний *Docudays UA* пропонує до перегляду 16 стрічок, серед яких – «War Note» Р. Любого, «Зарваниця» Я. Малащука, Р. Хімея, «Не хвилюйся, двері відчиняються» О. Карпович.

10 вересня столичний Національний центр Олександра Довженка відкрив третій сезон публічних подій. У програмі – музичний кіноперформанс «Коло

Дзиги» (показ білоруського німого фільму «У агні народжаная» (1929) під музику гурту *Relikt*); кураторська екскурсія виставкою «Кричати! Кричати! Горіти! Українська кінореклама 1920–30-х» (Музей кіно); аудіовізуальний перформанс *VJ Sirakusy* і Г. Бабанського на основі кадрів із фільмів «Дніпрельстану», «Дніпро в бетоні» та «Вітер з порогів».

Компанія *Volia i Film.ua Group* започаткували проєкт «Світ українського кіно», в межах якого від 12 вересня на телеканалі *CINE+* транслюються українські фільми з пакета *Film.ua Distribution*. Вихід кожної картини супроводжується анонсом на *YouTube*-каналі «Кінофан» у форматі інтерв'ю з акторами і творцями стрічок. Першими було показано фільми «Сторожова застава» Ю. Ковальова, «Віддана» Х. Сиволап, «Скажене весілля» В. Климчука.

У широкий український прокат вийшли фільми «Тарас. Повернення» О. Денисенка, «Забуті» Д. Онищенко та документальна стрічка «Де ти, Адаме?» О. Запорожченка. 14 вересня на телеканалі «СТБ» відбулася прем'єра серіалу А. Непиталюка «І будуть люди» за романом А. Дімарова, а 29 вересня телеканал *ICTV* показав патріотичний бойовик А. Сеїтаблаєва «Доброволець».

Презентовано саундтрек історичної драми режисерів З. Буадзе і Т. Ткаченка «Червоний. Без лінії фронту» за однойменним кінороманом А. Кокотюхи. У ролику звучить композиція «Марш „Україна”» («Чорними хмарами», слова І. Багряного, музика Г. Китастого) у виконанні гурту «Гайдамаки» та А. Матвієнко.

Музейна справа. Охорона культурної спадщини

До 120-річчя української художниці Катерини Білокур, який відзначається цього року, столичний Національний музей українського народного декоративного мистецтва підготував масштабний інноваційний культурно-мистецький проєкт «Білокур». Він реалізується за участі восьми музеїв Києва, Яготина, Полтави і Львова та за підтримки Українського культурного фонду. У межах цього проєкту видано монографічне дослідження мистецтвознавиці О. Авраменко «Білокур. *Vilokur*». Книга містить маловідомі факти про життєвий шлях та творчість мисткині, а також інтерактивні елементи – два десятки репродукцій картин видатної художниці з так званою доповненою реальністю, яку створила команда *Simo AR*. Книга займе почесне місце на полицях бібліотек, шкіл мистецтва та інших закладів культури. Побачити картини К. Білокур можна у розширеній експозиції Національного музею українського народного декоративного мистецтва.

У рамках проєкту «Віртуальний музей "Іван Франко у Києві"», який реалізується Міжнародним фондом Івана Франка за підтримки Українського культурного фонду, 19 та 26 вересня у столиці було проведено вуличні перформанси історичними місцями, якими гуляв Іван Франко під час своїх приїздів до Києва у XIX столітті. Театралізоване дійство «Променад з Іваном Франком» за участі акторів можна було спостерігати біля Софії Київської, Михайлівського собору, пам'ятника князю Володимирі, на вулиці Десятинній та Андріївському узвозі.

Від 4 вересня у Києві відкрито після реставрації Маріїнський палац – церемоніальну резиденцію Президента України. Під час екскурсії палацом можна ознайомитися з експозицією картин, церемоніальною залом та залом для переговорів.

У Луцьку в рамках проєкту «Нове життя старого міста: ревіталізація пам'яток історико-культурної спадщини Луцька та Любліна» здійснено реконструкцію вежі Чорторийських і костелу єзуїтів. У відновлених пам'ятках відкрито підземні кімнати, облаштовано інтерактивний музей-майстерню лицарства та середньовічних часів.

У столиці та областях відкрилися, зокрема, такі виставки: «Місто людей: графіка шістдесятників» – роботи київських художників 60-х років минулого століття (Національний заповідник «Софія Київська»); «Перша квітка на фарфорі» – декоративний розпис на папері та порцеляні з м. н. т. України Г. Павленко-Черниченко до 100-річчя української мисткині (Національний музей українського народного декоративного мистецтва); «Музейна збірка “Зупинка-Сторіччя”» – колекція живописних творів до сторіччя українських живописців О. Бурліна, П. Мірошніченка, І. Тюхи (Музей сучасного мистецтва України); оновленої експозиції в рамках культурно-мистецького проєкту «Рік Миколи Кумановського» (Художньо-меморіальний музей Миколи Кумановського, що у Музеї сучасного українського мистецтва Корсаків у Луцьку); «Мистецтво і культура народів Сходу» – китайські та японські сувої XVIII–XX століття (пейзаж, портрет і каліграфія) з фондів Львівської галереї мистецтв ім. Бориса Возницького (Музей-заповідник «Золочівський замок» на Львівщині); «Зброя двох Америк» – зброя і військове спорядження XIX–XX століть та графічні твори на американську тематику (Палац Корнякта Львівського історичного музею); «Уламки» – пам'ятки єврейської сакральної культури (Львівський музей історії релігії); «Корифеї запорізького малярства» – експозиція творів образотворчого мистецтва з нагоди ювілеїв запорізьких художників (Запорізький обласний художній музей); «Тріумф людини. Мешканці України, які перемогли ГУЛАГ» – фотодокументальна експозиція (Запорізький обласний краєзнавчий музей); «Майстер портрета Сергій Солодовник» (Музей мистецтв Кіровоградської обласної ради); «Художник у провінції» – полотна К. Власовського (Музейно-виставковий центр «Тростянецький» на Сумщині).

Діджиталізація

Новий дизайн отримав Меморіальний будинок-музей М. О. Булгакова, що на Андріївському узвозі в Києві. Над розробкою айдентики та сайту музею працювали засновник агенції *Seventeam* Д. Федоренко, дизайн-студія *Lliwell*, відеопродакшн *Lininiscence* і благодійний фонд «Культурні новації».

У Новограді-Волинському на Житомирщині презентовано історичний відеоролик 3D моделі Звягельського замку XVII століття. У ході реалізації проєкту було здійснено археологічну розвідку під керівництвом наукового співробітника Інституту археології Національної академії наук України А. Петраускаса, фотограмметрію та георадарне сканування.

Література

16–20 вересня у Львові за підтримки Українського культурного фонду та Львівської міської ради пройшов XXVII Львівський міжнародний *BookForum*. Фокусна тема фестивалю – «Перепис населення: знати, хто ми є». Її кураторкою стала українська літературознавиця, критикиня Г. Улюра. На офіційній церемонії відкриття заходу було оголошено переможця першої книжкової премії «Зустріч: Українсько-єврейська літературна премія». Журі відзначило роман «Вічний календар» В. Махна. Також *BookForum* обрав лауреатів премії *Best Book Award 2020*. Цього року за відзнаку змагалось більш як чотири сотні книжок від 72 видавництв. За традицією книжки оцінювало журі у трьох містах – Львові, Києві і Харкові. Гранпрі отримала «Українська абетка. Малюнки Георгія Нарбута» (видавець О. Савчук, Харків). Загалом програму фестивалю сформувало 137 онлайн-заходів, більш як три десятки тематичних кластерів і спецпроектів, до яких приєдналося понад три сотні учасників. Цього року подія об'єднала шість літературних фестивалів: Міжнародний фестиваль «Книжковий Арсенал», Мистецький фестиваль «І», «Кримський Інжир», *Translitarium*, «Острів Європи» та *Meridian Czernowitz*. Організаторам *BookForum* разом із музичним фестивалем *Respublica FEST* вдалося трансформувати у новий формат «Ніч поезії та музики non-stop» за участі українських поетів Ю. Іздрика, О. Сливинського, І. Цілик та М. Кіяновської, а також музичних виконавців *Kurs Valüt* із Дніпра, *The Unsleping* з Умані, вірменсько-українського дуету *Ofliyan*. У межах фестивалю UA: Радіо Культура організувало цикл дискусій під темою «Життя післязавтра» за участі С. Андрухович, Н. Ворожбит, А. Содомори, М. Савки, Є. Глібовицького, В. Амеліної та інших. Також тематичні заходи провели: Українська бібліотечна асоціація та ГО «Форум видавців» (XI Львівський міжнародний бібліотечний форум), Український інститут книги (презентація «Перспективи розвитку книжкової сфери: візія МКІП України та УІК»), *House of Europe* (дискусія «Книжковий маркетинг у часи карантину: поради, тенденції, зміни»). Скасування цього року книжкового ярмарку спонукало вітчизняну онлайн-книгарню *Yakaboo* та ГО «Форум видавців» запустити програму підтримки малих і нішевих видавництв, яка дозволила підприємствам безплатно презентувати нові видання на фестивалі. Головною подією останнього дня *BookForum* став III Письменницький марафон на підтримку заручників Кремля «Листи з-за ґрат», організований Українським ПЕН, Центром громадянських свобод та Радіо Свобода (Софійська площа Києва). Учасниками заходу були, зокрема: письменник, президент Українського ПЕН А. Курков, журналістка, голова Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення О. Герасим'юк, перший заступник міністра закордонних справ України Е. Джемпарова, вчений-релігієзнавець, письменник І. Козловський та інші. Модерував марафон журналіст, правозахисник, заступник генерального директора Українського інституту А. Алієв.

4–6 вересня у Чернівцях відбувся в онлайн форматі XI Міжнародний поетичний фестиваль *Meridian Czernowitz*. Його фокусна тема – «Слідами Целана». Цього року Паулю Целану було присвячено кілька подій, зокрема дискусію

«Меридіан великого майстра німецької мови. Чернівці-Париж-Вічність» за участі письменників С. Жадана, Ю. Андруховича, Т. Малярчук, а також екскурсію місцями П. Целана від літературознавця, перекладача П. Рихла. Гості фесту мали можливість відвідати поетичні читання, автограф-сесії та презентації книжкових новинок, які побачили світ у видавництві «Меридіан» спеціально до *Meridian Czernowitz*. Учасниками заходів стали кілька десятків митців із п'яти країн, серед яких українські автори Ю. Андрухович, Т. Малярчук, С. Жадан, С. Андрухович, А. Любка, Ю. Іздрик, П. Рихло, М. Белорусець, О. Бойченко, Б. Тутельман. Переглянути записи фестивальных подій можна було на офіційній сторінці *Meridian Czernowitz* у *Facebook*.

Міжнародний фестиваль «Книжковий Арсенал» разом із *Goethe-Institut* в Україні та за підтримки Франкфуртського книжкового ярмарку та Фонду *Buchkunst* оголосили фіналістів і переможців конкурсу «Найкращий книжковий дизайн 2020». Цього року у конкурсі взяло участь близько чотирьох сотень дизайнерів із 13 країн світу. За перемогу змагалось 160 видань. Гранпрі конкурсу та перемогу у номінації «Найкраща візуальна книга» здобуло видання «ЗНАК. Українські товарні знаки 1960–1980» (дизайн та верстка У. Биченкової, Н. Кудінової, А. Соломадіної). Переможці в інших категоріях: «Креативність та інші фундаменталізми» Г. Паскаля (Книга для читання); «Реактори не вибухають. Коротка історія Чорнобильської катастрофи» К. Міхаліциної, С. Дворницького (Дитяча книга); «Тягар репрезентації: есеї про множинність фотографії та історії» Д. Тегг та «Вогонь бажання: зародження фотографії» (Утилітарна книга); «Bindman» В. Гавриша, А. Беницького (Експеримент). За підтримки Українського культурного фонду на сайті галереї сучасного мистецтва *The Naked Room* організовано онлайн-виставку робіт фіналістів із детальним аналізом дизайнерських рішень митців від кураторок М. Ланько і Л. Герман.

Міжнародний конкурс книжкового дизайну *Ukrainian Young Book Design Awards*, започаткований минулого року видавництвом «Основи» разом із студією *L/Y*, визначив чотирьох переможців. Гранпрі конкурсу і головний приз у категорії «Концепт книги» отримала Т. Калюжна («The Beginner's Guide to Depression»). Також нагороджено: у категорії «Верстка» – Т. Войналович («GENERATIONS»), у категорії «Ілюстрації» – С. Шпінь («Story of Adam and Eve»), у категорії «Обкладинка книги» – Р. Вітаний («One Minute Stories»).

20 вересня за підтримки Державного агентства України з питань кіно відбулася онлайн-церемонія нагородження переможців XX Міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова» у номінації «Кіносценарії». Найкращими визнано твори: «Подвійний імельман» та «Кіготь і Велика Ханум» І. Роздобудько, «На тому боці» Ю. Леути, Н. Блок та «На крилах слави» М. Кирильчука.

24 вересня Національна спілка письменників України оголосила лауреатів літературної премії «Благовіст». Цього року журі відзначило: у номінації «Поезія» – С. Цушка («Метелик у місті») та Л. Бенедишин («Шлях до воскресіння»), у номінації «Проза» – Т. П'янкову («Чужі гріхи»), у номінації дитяча «Твори для дітей» – Л. Загоровську («На їхніх маленьких плечах...»), у номінації «Егеїстика, публіцистика» – С. Мартинюка («Маю честь бути українцем»).

9 вересня у Вінниці визначено лауреатів Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Михайла Коцюбинського. Цього року до участі у конкурсі надійшло півсотні книжок. Переможцями стали троє авторів: В. Шкляр за роман «Характерники» (номінація «Художня література»), вінницька письменниця Л. Любацька за книгу «Каменюк: Postscriptum» (номінація «Науково-популярна література») та киянин В. Арєнев за повість-фентезі «Дитя песиголовців» (номінація «Дитяча література»).

13 вересня на території Кропивнянської сільської ради Черкаської області відбулося вручення Всеукраїнської літературної премії в галузі художнього перекладу імені Миколи Терещенка. Цього року премію здобув В. Мельник (м. Вінниця) за книгу перекладів творів болгарського поета І. Балабанова «Час для любові». Нагороду заснували Черкаська обласна організація Національної спілки письменників України та Золотоніська місцева влада.

15 вересня у Луцьку в Музеї сучасного українського мистецтва Корсаків нагороджено лауреата Літературної премії імені Івана Корсака Ю. Винничука (м. Львів) за історичні романи «Аптекарь» та «Сестри крові». Премію засновано родиною І. Корсака та видавництвом «Ярославів Вал».

12 та 13 вересня у Києві пройшов «Літературний Кураж Базар». Цього року серед жанрового та форматного розмаїття книжок найпопулярнішими були: «Справа Василя Стуса» В. Кіпіані, «Нація овочів» і «Боротьба за правду» О. Мороз, «Ви це зможете! 7 складових здорового способу життя» Д. Озерної. Особливою увагою користувалася військова література, яку було представлено на окремому стенді. На різних локаціях «Куражу» відбулися лекції, презентації та концерти за участі українських виконавців *Jerry Heil, Alexey Pedosenko, Rheia, Space Condom, Anta*, К. Серги та ін.

18–20 вересня «Книга-фест 2020» вдев'яте об'єднав цінителів української книги в Ужгороді у парку біля Закарпатської ОДА. Видавці та автори презентували свої творчі здобутки, читачі мали можливість поспілкуватися з ними, придбати книгу з автографом та долучитися до різних майстер-класів. Гранпрі фестивалю отримало видання П. Федаки «Закарпатська “Просвіта” у постатях її діячів (1920–2020)».

24 вересня у Києві в Українському кризовому медіацентрі відбулася презентація нової премії *Drahoman Prize* для перекладачів української літератури іноземними мовами. Її засновниками виступили Український інститут, Український ПЕН та Український інститут книги. *Drahoman Prize* вручатимуть раз на рік за високу перекладацьку майстерність і внесок у промоцію української літератури за кордоном. У заході взяли участь письменник, президент Українського ПЕН А. Курков, креативна директорка Українського інституту Т. Філевська, директорка Українського інституту книги О. Коваль, дослідниця, професорка НаУКМА та Варшавського університету, віцепрезидент Українського ПЕН О. Гнатюк.

8 вересня у Львові та 18 вересня у Києві український письменник і режисер О. Сенцов презентував двотомне видання своїх творів. До нього увійшли щоденник «Хроніка одного голодування» та збірка малої прози «4 з половиною

кроки», написані за ґратами. Книжки вийшли друком українською та російською мовами у «Видавництві Старого Лева».

Бібліотечна справа. Читання

До Всеукраїнського дня бібліотек, який відзначається 30 вересня, Українська бібліотечна асоціація визначила переможців Всеукраїнського конкурсу на здобуття звання «Бібліотека року 2020». Почесне звання присвоєно Центральній районній бібліотеці імені Ф. Достоєвського ЦБС Солом'янського району міста Києва за проєкт промоції та популяризації читання «Книжкові медіатори». Нагороди також отримали: КЗ Тростянецька публічна бібліотека Тростянецької ОТГ Сумської області за проєкт «Інформаційно-культурний та дозвіллевий центр громади» (номінація «Малі бібліотеки»); ЦБС для дорослих м. Львова, бібліотека-філія №18 за проєкт «Сенсоотека» (номінація «Середні бібліотеки»); КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія» за регіональний проєкт «Портал „ДніпроКультура”» (номінація «Великі бібліотеки»).

Різними бібліотечними заходами відзначено такі важливі ювілеї українських письменників, як 175-річчя І. Карпенка-Карого, 175-річчя І. Рудченка, 140-річчя І. Карбулицького, 130-річчя А. Казки, 125-річчя В. Кобилянського, 110-річчя М. Чабанівського, 100-річчя М. Богущького, 60-річчя О. Забужко, а також: 210-річчя англійської письменниці Е. Гаскелл, 190-річчя французького поета, лауреата Нобелівської премії Ф. Містраля, 150-річчя російського письменника О. Купріна, 140-річчя грузинського письменника Н. Лордкіпанідзе, 130-річчя англійської письменниці А. Крісті.

Просвітництво

Культурно-видавниче медіа «Читомо» за підтримки Українського культурного фонду започаткувало проєкт «Екземпляри ХХ. Літературно-мистецька періодика ХХ століття». Наразі підготовлено та викладено на сайті «Читомо» дванадцять науково-популярних досліджень, присвячених знаковим українським часописам минулого століття про літературу і мистецтво. Партнерами проєкту стали Музей-архів преси, електронні бібліотеки «Культура України» та «Diasporiana».

26–29 вересня у Львові пройшла у форматі онлайн Міжнародна наукова конференція до 155-ліття від дня народження митрополита Андрея Шептицького. У колі зору дослідників – історія служіння роду Шептицьких, релігійна та громадська діяльність митрополита Андрея Шептицького та його культурна спадщина.

Аматорство

5–6 вересня відбувся ІV Київський міжнародний літературно-музичний конкурс-фестиваль «Причал на Поштовій». Захід відбувся у форматі онлайн за підтримки Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, Українського фонду культури імені Бориса Олійника, Української асоціації письменни-

ків художньо-соціальної літератури, Ради національних спільнот України, Національної спілки письменників України, Громадської організації «Федерація жінок за мир у всьому світі». Цього року у конкурсі взяло участь понад 80 професійних майстрів і аматорів, які представили свою творчість у номінаціях: «Поезія», «Мала проза», «Академічний вокал», «Естрадний вокал», «Народний спів», «Три в одному» (автор віршів, музики та виконавець), «Фотохудожник».

18–19 вересня у місті Приморськ Запорізької області пройшов Всеукраїнський фестиваль національних спільнот «Ми українські – *We are Ukrainian*». Мета заходу – відродження, розвиток та взаємозбагачення української національної культури та культур інших національностей, які проживають на території України. У фестивалі взяли участь десятки творчих колективів, ансамблів та виконавців національно-культурних товариств області. У форматі *Zoom*-конференції відбувся круглий стіл, під час якого презентовано Комунікаційну платформу «Багатонаціональна сім'я Запорізького краю» та Стратегію захисту національних меншин у Запорізькій області. У конференції, зокрема, взяли участь представники Ради Європи і Міністерства культури та інформаційної політики України.

19–20 вересня в селі Стадниця під Вінницею відбувся Фестиваль ремесел «Дунстан». За підтримки Українського культурного фонду захід проводився в онлайн-форматі та зібрав понад 15 тисяч учасників. Близько двох сотень відвідувачів змогли бути присутніми на фестивалі та долучитися до середньовічних розваг і майстер-класів. Цього року «Дунстан» цікаво об'єднав легенди, побут і розваги середньовічної Англії зі старовинними українськими традиціями і сучасним рівнем розвитку технологій і культури.

Матеріал підготувала

Кобзаренко Л. П., провідний редактор
відділу наукового аналізу та
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,39. Б/т. Зам. 74. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12